

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה בחמ"ד

בס"ד

תשרי תשפ"א

ספטמבר 2020

אל: המחנכות והמחנכים להיסטוריה בחמ"ד
מאת: בלהה גליקסברג, מפמ"ר היסטוריה ומפ"א אזרחות בחמ"ד

שלום רב!

הנדון: עקרונות מנחים והצעות להערכה פנימית ממירת היבחנות במבחן בגרות

חיצוני בהיסטוריה ביחידות החובה וביחידות ההגבר

מסמך זה מיועד למורים המלמדים בבתי-ספר או בכיתות שהוחלט לגביהם/ן כי לא ייגשו לבחינת בגרות חיצונית בהיסטוריה חמ"ד בשנה"ל תשפ"א, אלא תתבצע הערכה פנימית וכך ייקבע ציון הבגרות בהיסטוריה של התלמידים. המסמך כולל התייחסות ליחידות החובה וליחידות ההגבר.

חשוב לשים לב כי ההחלטה לתת ציון בהערכה פנימית אינו פוטרת מחובת סיום ההוראה והלמידה על פי מסמך המיקוד ויש להקפיד על כך.

גם אם הוחלט שלא תתקיים בחינת בגרות חיצונית בהיסטוריה, עדיין נשמרת חשיבותו הרבה של תחום-דעת זה לחייהם ולעיצוב הזהות של תלמידיכם.

זוהי שעתכם הגדולה להוות דוגמא ומודל לתלמידיכם. ניהול מקצועי ומכובד של לימודי היסטוריה במהלך שנת הלימודים (גם בהיעדרו של מבחן בגרות חיצוני) הוא תעודת - כבוד לכם ולמקצוע אותו אתם מלמדים, ומשקף לתלמידים מהי מקצועיות ומהי מסירות של מחנכות ומחנכים להיסטוריה בחמ"ד.

השנה כולנו מתנסים בלמידה היברידית המשלבת בין קרוב ורחוק. במארוז הלמידה הדינמי פרסמנו עשרות מערכי שיעור היברידיים שהשימוש בהם יסייע לכם להוביל את לימודי היסטוריה בצורה מיטבית בכיתותיכם. שימוש שוטף ורציף במערכי השיעור יביא את תלמידיכם למקום בו יוכלו להתמודד באופן ראוי עם מגוון המטלות להערכה פנימית המוצעות במסמך זה.

בהצעות להערכה פנימית שמנו דגש על מספר עקרונות פדגוגיים מרכזיים: הכשרת התלמידים למיומנויות המאה ה-21, כגון תקשוב, רפלקציה, עבודה בצוות, לומד עצמאי, אוריינות דיגיטלית וחיוזק הקשר בין המורה לתלמידיו.

כאשר אנו באים לבחור אירועי הערכה פנימית מסוגים שונים, חשוב לקחת בחשבון מספר עקרונות מנחים בבחירת החלופות:

1. הלימה בין יעדי תכנית הלימודים לבין יעדי ההוראה ויעדי ההערכה.
2. גיוון בחלופות- מגוון חלופות הערכה במהלך השנה (בחנים, מבחנים בכתב ועם חומר פתוח, משימות חקר, וכו') המאפשרות לתלמידים לתרגל וליישם מגוון מיומנויות ולהציג חוזקות שונות. מומלץ לשים דגש על המיומנויות שהלמידה המקוונת והלמידה מרחוק מאפשרות לנו לבסס, כמו לומד עצמאי, אוריינות דיגיטלית, עבודת צוות ועוד.
3. בחירה- מומלץ לאפשר לתלמידים בחירה בין אפשרויות שונות באופן המרחיב את האוטונומיה של הלומדים. יש לקחת בחשבון שאמצעי קצה ואמצעים טכנולוגיים הם מבורכים וכדאי לעשות בהם שימוש בהערכות השונות, אבל יש לזכור שיש תלמידים שאמצעים אלו אינם נגישים להם.
4. רלוונטיות- הצעות המזמנות חיבור בין הידע הנלמד ובין עולמו של התלמיד באופן היוצר משמעות ללמידה, לידע ולערכים.
5. משוב מעצים- מומלץ לספק לתלמידים משוב מתמשך על עבודתם, בסמוך למועד ההערכה, המתמקד בהיבטים חיוביים בביצועיו של התלמיד ומאיר היבטים אחדים לשיפור.

להלן יפורטו מספר הצעות-מדף לבחירתכם.

יחידות החובה:

להלן הצעות-מדף לבחירתכם משני סוגים.

א': תלקיט עם פריטים המשקפים ידע מיומנויות וערכים
 ב': מבחנים מסוגים שונים המשקפים ידע מיומנויות וערכים

המלצות/אפשרויות לגבי אופן היישום של הצעות המדף:

1. יש לקיים מספר אירועי-הערכה במהלך תהליך הלמידה וכן אירוע מסכם משמעותי.
2. ניתן לשלב בין הסוגים השונים (תלקיט+מבחן) במהלך תהליך הלמידה וכאירוע המסכם.
3. ניתן לבחור את אחת מהצעות-המדף עבור ההערכה השוטפת התהליכית ולקיים בחינה כאירוע מסכם, וכן להיפך. ניתן לקיים בחינות לאורך תהליך הלמידה ולבחור את אחת מהצעות-המדף כאירוע המסכם.
4. ניתן לבחור את אחת מהצעות-המדף עבור ההערכה השוטפת ולהוסיף כאירוע-הערכה מסכם שלב של פרזנטציות.
5. ניתן לבחור את אחת מהצעות-המדף עבור ההערכה השוטפת התהליכית, ולאירוע ההערכה המסכם ניתן לקחת את אחת המטלות מהצעת מדף אחרת.
6. ניתן גם לשלב בין רכיבים בהצעות השונות ובלבד שיישמרו הסטנדרטים הנדרשים.

יש להכין טבלת אקסל מסודרת של כל תלמידי הכיתה לפי סמל שאלון, ובו פירוט המבחנים והמשימות והמחווים על פיהם ניתן הציון, ואת פירוט ציוני התלמידים.

משקלו של כל פריט-הערכה ומספר המרכיבים בתלקיט/מספר המבחנים ייקבעו על פי שיקול דעתו של המורה ובהתאמה להיקפה של משימת ההערכה בתוך כל מכלול אירועי-ההערכה.

א': תלקיט עם פריטים המשקפים ידע מיומנויות וערכים

התלקיט מורכב ממספר אירועי הערכה מסוגים שונים ובהיקפים שונים. כלל הצעה יש מחוון מפורט עם משקלות מומלצים. ניתן לשנות את משקלם של פריטים על פי שיקול דעתו של המורה בהתאמה לכיתתו. לפניכם מספר הצעות-מדף לתלקיטים מסוגים שונים, לבחירתכם.

<p><u>תלקיט - סיפורן של סוגיות היסטוריות</u></p> <p>סיפורן של סוגיות היסטוריות... הפורמט: תלקיט הצעה להערכה פנימית היסטוריה חמ"ד</p>	<p><u>סיפורן של סוגיות היסטוריות:</u></p> <p>תקציר המטלה: על התלמיד לבחור אירועים מתולדות העמים, מתולדות עם ישראל ומתולדות היישוב היהודי בארץ - לבנות ציר זמן, להציג את הרקע ההיסטורי ודילמות הקשורות לאירועים אלו.</p>
<p><u>זוה הסיפור שלי....</u></p> 	<p><u>זוה הסיפור שלי - כתיבת בלוג לדמויות היסטוריות:</u></p> <p>תקציר המטלה: על התלמיד לכתוב בלוג למספר דמויות היסטוריות ולהגיב לבלוגרים עמיתים. להלן קישור להנחיות לכתיבת בלוג: <u>שילוב בלוגים בהוראה</u></p>
<p><u>הסיפור הציוני - אז והיום</u></p> <p>הסיפור הציוני הפורמט: תלקיט הצעה להערכה פנימית היסטוריה חמ"ד תשפ"א</p>	<p><u>הסיפור הציוני – אז והיום:</u></p> <p>תקציר המטלה: מטלה המהווה למידת עומק בנושא התנועה הציונית לאורך השנים. על התלמיד להציג ולנתח תהליכים ואירועים הקשורים לתנועה הציונית מהקונגרס הציוני הראשון ועד העשורים הראשונים של המדינה.</p>

משימת פר"ח:

תקציר המטלה:

על התלמיד לבחור נושאים מתוכנית הלימודים ולעבות אותם ברוח תכנית פר"ח.

משימת פר"ח

ברוח תכנית פר"ח..

הפורמט: תלקיט

הצעה להערכה פנימית
היסטוריה חמ"ד
תשפ"א

הקניית על היסטוריה בחמ"ד

שיר ומסר:

על התלמיד לבחור שירים המותאמים לאירועים היסטוריים, להציג את הרקע ההיסטורי לאירועים אלו, לאתר מקורות היסטוריים הקשורים לשירים ועוד.

שיר ומסר

שיר ומסר...

הפורמט: תלקיט

הצעה להערכה פנימית
היסטוריה חמ"ד

הקניית על היסטוריה בחמ"ד

תמונה שווה אלף מילים

תקציר המטלה:

על התלמיד לבחור מקורות חזותיים ולנתח אותם ואת ההקשר ההיסטורי שלהם.

תמונה שווה אלף מילים

תמונה שווה אלף
מילים...

הפורמט: תלקיט

הצעה להערכה פנימית
היסטוריה חמ"ד

הקניית על היסטוריה בחמ"ד

היסטוריה בכף ידך - היסטוריה דיגיטלית

היסטוריה בכף ידך – היסטוריה דיגיטלית

תקציר המטלה :

מטלה המהווה למידת עומק בשימוש אמצעים

דיגיטליים.

על התלמיד ליצור כרזות / סרטונים ולנתח אותם ניתוח

היסטורי.

ללמוד מהמקור הראשון

ללמוד מהמקור הראשון

תקציר המטלה :

על התלמיד לייצר קשרים וזיקות בין התקופות

ההיסטוריות עליהן למד והוא נדרש להתבוננות חוזרת

ולסקירה של התקופות שנלמדו והשוואתן לתקופות

המתקדמות יותר.

ב' : מבחנים מסוגים שונים המשקפים ידע מיומנויות וערכים

לפניכם מבחנים מסוגים שונים ובהיקפים משתנים היכולים להשתלב בתהליך ההוראה. חלקם יכולים לשמש גם כאירוע-הערכה מסכם.

- א. מבחן בעל פה (מרחוק או מקרוב) – מבחן מוגבל בזמן וללא שימוש בחומרי עזר, המתמקד גם בכושר הניסוח וההבעה בעל פה.
 - ב. מבחן עם חומר פתוח – מבחן מוגבל בזמן וגמיש בשימוש בחומרי עזר, המתמקד במיומנויות יישום כגון ניתוח, השוואה והערכה.
 - ג. מבחן בית – מבחן הניתן לזמן מוגדר, ממושך יותר ולא מוגבל בשימוש בחומרי עזר, המתמקד במיומנויות יישום גבוהות, כגון חשיבה יצירתית וביקורתית.
 - ד. מבחן בית שיתופי – מבחן הניתן לזמן מוגדר אך גמיש ולא מוגבל בשימוש בחומרי עזר, הניתן לקבוצת תלמידים להגשה משותפת, ומתמקד גם במיומנויות עבודת הצוות של התלמידים.
- במסגרת הפיתוח המקצועי השנה וכן בחוברות הדרכה דיגיטליות שיתפרסמו בהקדם האפשרי נציג אבני-דרך והנחיות לבניית מבחנים מסוגים שונים, כפי שמפורט לעיל.

יחידות ההגבר :

להלן **הצעות-מדף** לבחירתכם ליחידות ההגבר (יחידות 4-5).
 ביחידות ההגבר קיימות שתי אפשרויות ללמידה והערכה. האחת – כאשר יחידות 4-5 נלמדות במשך שנה אחת, והשנייה כאשר יחידות 4-5 נלמדות על פני שנתיים.
 במצגת המצורפת מפורטות האפשרויות השונות והצעות-המדף להערכה פנימית המומלצות לכל אפשרות.

הצעות מדף - יחידות ההגבר חמ"ד

מדף הצעות
 ליחידות ההגבר
 (יחידות 4-5)
 הצעות להערכה פנימית
 היסטוריה חמ"ד
 תשפ"א

יש לקיים מספר אירועי-הערכה במהלך תהליך הלמידה וכן אירוע מסכם משמעותי.
 יש להכין טבלת אקסל מסודרת של כל תלמידי הכיתה לפי סמל שאלון, ובו פירוט המבחנים, המשימות והמחווניים על פיהם ניתן הציון, ואת פירוט ציוני התלמידים.
 משקלו של כל פריט-הערכה ייקבע על פי שיקול דעתו של המורה ובהתאמה להיקפה של משימת הערכה בתוך כל מכלול אירועי-ההערכה.

נשמח לסייע בכל דבר ועניין.

בשורות טובות ובהצלחה רבה

בלהה